

Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen yhteiskunnallinen merkitys?

Pääkirjoitus

Janus

Viime vuoden ensimmäisessä numerossa muistelin Januksen perustamisen aikaa, joka osui 90-luvun alun lamavuosiin. Silloin en osannut aavistaa, miten samantyyppisessä tilanteessa eläisimme vuoden kuluttua. Helmikuun lopussa YLE uutisoi Suomen olevan virallisesti taloudellisessa taantumassa. Lama-sanaa ei oikein ole uskallettu vielä ääneen lausua. Samaan aikaan osuu sosiaaliturvajärjestelmän uudistamisen valmistelu ja kunta- ja palvelurakennemuutos. Mitä tästä yhdistelmästä seuraa tai minkälaisille ratkaisuille ja suunnanmuutoksille talouden tilaa tällä kertaa käytetään perusteluna? Mikä on sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen rooli ja merkitys näissä keskusteluissa ja muu- toksissa – vai onko sitä ylipäättään?

Jussi Simpura kirjoittaa tässä numerossa sosiaalisesta puristuksesta talouden, onnellisuuden ja terveyden välissä. Kirjoitus perustuu hänen esitelmäänsä Sosiaalipolitiikan päivillä Lapin yliopistossa viime lokakuussa. Simpura heittää meille kovan haasteen: Hänen mukaansa sosiaalipolitiikan ammattilaiset ovat vuosikausia kääntäneet katsettaan ulkomaailmasta sisäänpäin ja jättäneet vallan sosiaalisen sfäärin uudelleenmäärittelystä muille tahoille. Tuo katse olisi nyt käännettävä takaisin, mutta miten se voisi tapahtua ja onko se edes sosiaalipolitiikkojen käsissä? Simpura esittää, että se voi tapahtua vain uudella sisällöllä, vanhassa sosiaalisessa kysymyksessä ei voi enää pitäytyä. Tuon uuden sosiaalisen kysymyksen tulee hänen mukaansa olla luonteeltaan globaalia ja sen ydin on ”meidän vastuutamme meistä”.

Risto Eräsaaren ja Tuija Kotirannan puheenvuorot vähintäänkin sivuavat samoja teemoja. Eräsaari kirjoittaa sosiaalipolitiikan luonteesta tutkimusalana pitäen sen vahvuutena laaja-alaisuutta ja monipuolisia tieteenalakontakteja sekä niiden kautta uudelleen muuttuvia käytäntöyhteyksiä ja organisaatiokehyksiä. Hän kuitenkin epäilee sosiaalipolitiikan tutkimuksen ja toisaalta organisaatio- ja politiikkamaailmojen kykyä kommunikoida keskenään. Kotiranta puolestaan keskustelee yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen yhteiskunnallisesta vastuusta ja tutkimustulosten sovellettavuudesta. Nämä puheenvuorot varmasti kirvoittavat jatkokeskusteluihin – ainakin niiden pitäisi.

Myös tämän numeron artikkeleissa on yhtymäkohtia varsin ajankohtaisiin keskusteluihin ja ne herättävät monia ajatuksia tutkijoiden varsinaisten tutkimuskysymysten lisäksi. Teemu Turunen käsittelee artikkelissaan nuorten suomalaisten palkansaajien työhön sitoutumista ja tekee vertailuja kahden eri ajankohdan, vuosien 1984 ja 2003 välillä. Hän kysyy, mikä saa (nuoren) palkansaajan motivoitumaan työhön ellei siihen olisi taloudellista pakkoa. Tulostensa perusteella Turunen esittää, ettei työhön sitoutuminen ole nuorten palkansaajien keskuudessa rapautunut, vaikka työelämässä ja nuorten asemassa työmarkkinoilla on tapahtunut isoja muutoksia sitten 80-luvun alkuvuosien. Artikkelit johdattaa monenlaisiin jatkokysymyksiin. Voisi erityisesti kysyä niiden nuorten työhön sitoutumista, joita tutkimuksen kyselyaineisto ei todennäköisesti ole tavoittanut eli niiden, jotka ovat jääneet työelämän

ulkopuolelle ja erilaisten työllistämisen- ja aktivointitoimien kierteeseen tai epävarmoihin vaihtuviin pätkätöihin. Lisäksi juuri nyt on polttava poliittinen kysymys se, mikä ylipäätään saisi ihmiset pysymään pidempään työelämässä. Onko (liian) varhaisessa eläkkeelle jäämisessä kyse työmotivaatiosta, työelämän kiristyneistä ehdoista ja huonosta jaksamisesta työssä vai siitä, että tiettyjä ihmisiä pikemminkin työnnetään ulos työelämästä. Näistä kysymyksistä on paljonkin tutkimustietoa olemassa, mutta kuunnellaanko tutkijoita poliittisissa ja hallinnollisissa keskusteluissa ja päätöksenteossa?

Antti Tanskanen ja Mirka Danielsbacka puolestaan ovat tutkineet toista ajankohtaista ryhmää, suuria ikäluokkia ja tämän sukupolven hyvinvointivaltion kannatukseen liittyviä mielipiteitä. Hyvinvointivaltion kannatuksen he fokusoivat vanhusten auttamiseen liittyviin asenteisiin ja kysymykseen siitä, kenen vastuulla suuret ikäluokat näkevät vanhusten erityyppisen auttamisen olevan, missä määrin se kyselyyn vastaajien mukaan on perheen tai yhteiskunnan velvollisuus. He ovat erityisen kiinnostuneita suurten ikäluokkien sisällä olevista asenne-eroista. Artikkelini kiinnittyy siis teoreettisesti hyvinvointivaltion legitimitettiin koskevaan mielipidetutkimukseen, kuten myös Anu Muurin väitöskirjaansa perustuva puheenvuoro tässä numerossa. Tanskanen ja Danielsbacka perustelevat tutkimuskohteensa kiinnostavuutta sillä, että suurten ikäluokkien on tulkittu olevan ”hyvinvointivaltion kasvatteja ja kannattajia”. Tämä näyttäisikin heidän tulostensa perusteella pitävän paikkaansa, vaikka kyseessä on sisäisesti heterogeeninen sukupolvi, myös auttamisasenteiltaan. Julkisessa ja poliittisessa keskustelussa suuret ikäluokat ovat kuitenkin eniten olleet viime aikoina esillä siksi, että niihin kuuluvat ovat juuri jääneet tai jäämässä eläkkeelle. Juuri heidän syytään nähdään olevan sen, että nuorempien ikäpolvien ”työmotivaation” pitää riittää pysymään työelämässä pidempään. Äskettäin eläkkeellä siirtyneitä houkutellessaan myös hyödyllisiksi kansalaisiksi ja vapaaehtoistyön resurssiksi auttamaan itseään vanhempia avun tarvitsijoita. Tutkijat kysyvätkin artikkelinsa lopussa kiinnostavan kysymyksen: Keitä vastaajat ovat ajatelleet ilmaistessaan mielipiteensä perheen tai yhteiskunnan vastuusta vanhusten auttamisessa?

Januksen Jyväskylän kautta on kulunut runsas vuosi, ja se on jo antanut kokemusta tieteellisen aikakauslehden toimittamisesta. Suuria yllätyksiä ei sinänsä ole tullut, mutta opetellessa ensimmäinen vuosi meni. Kömmähdyksiäkin on sattunut, kuten tarkat lukijat varmasti ovat huomanneet. Muutamat positiiviset palautteet ovat kovasti lämmittäneet mieltä. Kovaa kritiikkiä ei toistaiseksi ole toimitukseen saakka kantautunut, mutta sitäkin lehden tekemisessä tarvittaisiin. Kiinnostuksella olen lukenut äskettäin julkaistuja muiden lehtien tekijöiden kokemuksia, kuten Sosiologian väistyvän päätoimittajan Anu-Hanna Anttilan ”jälkilöylyjä” (Sosiologia 4/2008) ja juuri ilmestyneessä Naistutkimus-Kvinnoforskning -lehden 20-vuotisjuhlanumerossa entisten päätoimittajien ja ensimmäisen toimitussihteerin Jaana Vuoren muisteluksia lehden tekemisestä.

Käsikirjoitusten matka ensimmäisestä tarjotusta versiosta valmiiksi artikkeliksi on osoittautunut pitkäksi ja työlääksi, ja osalla se on katkennut välille joko toimituksen, refereiden tai kirjoittajan omalla päätöksellä. Artikkelikäsikirjoituksia on kuitenkin tarjottu melko paljon ja tarjonta on aihepiireiltään ja metodologisilta otteiltaan monipuolista. Ilmainen yllätys vuoden aikana on ollut se, miten suosituksia kiireiset tutkijat ovat olleet lupautumaan käsikirjoitusten arviointisijoiksi. Olemme saaneet paneutuneita, mutta monesti varsin kriittisiäkin lausuntoja. Olen miettinyt, pitäisikö Januksen ottaa käyttöön monien kansainvälisten lehtien tapa luetella käyttämänsä referat aina vuoden päätteeksi.

Tämä olisi heille edes jonkinlainen julkinen kiitos nimettömänä tehdystä näkymättömästä työstä kirjoittajien ja lehden eteen.

Eniten kaipaam Janukseen ajankohtaista keskustelua ja olen siksi iloinen tämän numeron puheenvuorojen runsaudesta ja tärkeydestä. Onko niin, että tänä aikana ei enää "kannata" tai ehdi kirjoittaa muuta kuin julkaisupisteitä tuovia tekstejä? Vai onko niin, että blogien ja muiden nopeiden julkaisemiskanavien aikana neljä kertaa vuodessa ilmestyvä tieteellinen aikakauslehti on yksinkertaisesti liian hidas kanava ajankohtaisten puheenvuorojen julkaisemiselle? Viime numeron pääkirjoituksessaan Sakari Kainulainen toivoi puheenvuoroja sosiaalipolitiikan historiasta Sosiaalipoliittisen yhdistyksen juhlavuoden kunniaksi. Edellisen pääkirjoitukseni inspiroimana Jussi Simpura puolestaan toivoi Januksen pyytävän puheenvuoroja siitä, onko ja millä tavoin pohjoismainen tutkimus, vertailut ja tutkimusyhteistyö ylipäätään tänä päivänä tärkeää ja kiinnostavaa. Pyyntö on täten esitetty. Lisäksi olen tässä pääkirjoituksessa pyrkinyt heittelemään "koukkuja" ajankohtaisista keskusteluteemoista. Tarttuuko joku koukkuun?

Marjo Kuronen
päätoimittaja
marjo.kuronen@jyu.fi